

VEDO Attila

**A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége
a hírszerzés és kémelhárítás területén**

(DOI: 10.31626/HU-EISSN2530094X.I.TOM.143-154.p)

A Magyar Királyi Csendőrség sokrétű feladatrendszerében számos szolgálati tevékenység kapcsolódott, így közvetlen vagy közvetett módon a hírszerzéshez vagy a kémelhárításhoz. A katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület rugalmasan alkalmazkodott a hírszerzési igényekhez és a dualista államapparátus felderítő rendszerébe éppúgy illeszkedett, mint a két világháború közötti időszak állambiztonsági szisztémájába. A nyomozó szervezetek megszervezése és a híradó szakterület felértékelődése még inkább a hírszerzés támaszává tette a testületet.

A hírszerzés a titkosszolgálati tevékenység egyik alapvető szolgálati ága, amely bizalmas külföldi politikai, gazdasági, katonai híryananyagok, adatok, információk tervszerű gyűjtését, elemzését, értékelését végzi nyílt és titkosszolgálati erőkkal, eszközökkel, módszerekkel. A XIX. század közepétől egyre nagyobb hangsúlyt kapott a hagyományos katonai felderítés mellett a békeidőben végzett hírszerző tevékenység is, amely nemcsak háborús veszély esetén, hanem folyamatosan és következetesen híreket szolgáltatott az ellenséges államok helyzetéről, képességeiről és forrásairól. Az Osztrák-Magyar Monarchia élen járt a diplomáciai hírszerzés jelentőségének felismerésében.¹

A dualizmus időszakában az Osztrák-Magyar Monarchia társországai nem rendelkeztek külön hírszerző szervezetekkel. A hírszerzés a közös ügyek rendszeréhez kapcsolódott, így az Osztrák-Magyar Monarchia egyetlen hírszerző szervezete az Evidenzbüro, a haderő vezérkarának nyilvántartó irodája volt.² Bár más állami szervezetek is végeztek hírszerzői tevékenységet, nem állt a rendelkezésükre hasonló infrastruktúra. Az Evidenzbüro tehát nem rendelkezett a hírszerzés monopóliumával, mégis monopol szervezet volt, mivel az Osztrák-Magyar Monarchia egyetlen e tevékenységre szakosodott szervezetként működött.³ A közös ügyek vitelére hivatott szerveze-

tek közül nemcsak a haderő vezérkara, hanem a közös külügyi tárca is folytatott hírszerző tevékenységet, bár nem függetlenített apparátussal.⁴

A Magyar Királyi Csendőrség sajátos jogállásából adódóan a hírszerzés rendszerébe is bekapcsolódott. A csendőrség az irányába megfogalmazott hírszerzési igényeknek sajtófigyelés, politikai és katonai hírszerzés, valamint rádiófigyelés útján tett eleget. E tevékenysége elsősorban az őrsök besúgó hálózata, a határszéli őrsök katonai felderítő és elhárító feladatai, valamint a híradó szakterület szolgálata köré csoportosítható.

A csendőr őrsök hírszerző tevékenységének alapkövei a bizalmi egyének voltak, akik — a testület vidéki működési területéhez igazodóan — a falusi emberek közül kerültek ki. A csendőrség szolgálati feladatait elsősorban olyan vidéki, aprófalvas településszerkezetű területeken végezte, ahol az információk leplezett megszerzésének szinte egyetlen módja a személyismeret és a bizalmi egyének hálózata volt. Az olyan falvakban, ahol az idegen érkezése feltűnést keltett és a lakosok részletekbe menően ismerték egymást, szóba sem jöhetett a csendőrség nyomozó szervezetei vagy a rendőri detektív szervezet bevonása az adatszerzésbe.⁵ Ezért a csendőr őrs mindenféle igényt — legyen szó akár bűnüldözési, akár állambiztonsági érdekről — saját erőforrásaival, a csendőr járőr napi szolgálata során kialakított személyes kapcsolatok felhasználásával és továbbfejlesztésével voltelégített ki. A hálózat kiépülése a korabeli társadalmi viszonyok között kézenfekvő volt, hiszen a mai kommunikációs és hírközlési lehetőségeket nélkülöző járőr legtöbbször a polgárok bejelentéseiből vagy szóbeszédekből értesült jogsértő cselekményekről. A közszájon forgó híreszteléseket a csendőr nem hagyhatta figyelmen kívül, különösen az olyan „titkos büntetteknel”, mint a mérgezés, magzatelhajtás és gyermekölés. Az ilyen esetek igazolásához és felderítéséhez a csendőrnek olyan személyekre volt szüksége, akik személyi adatokat tudtak szolgáltatni és a későbbiekben esetleg besúgói lehettek.⁶

A besúgók — a korabeli szakirodalom meghatározása szerint — többnyire olyan egyének voltak, akik maguk is vagy

büntetve voltak, vagy okuk volt a törvény embereitől félni, így saját életük könnyítése érdekében nyomra vezették a csendőrt. Ugyanilyen szolgálatot tehettek a prostituáltak is, akik a büntetésekkal gyakran érintkeztek, sokszor büntársaik is voltak, és a tapasztalatok szerint bosszúból, irigységből vagy féltékenységből információt szolgáltatottak róluk.⁷ Természetesen az így kialakított rendszer szükség esetén a gyanús személyek és feltételezett kémek utáni puhatolózást is szolgálhatta.

A besúgók igénybevétele mellett a megfigyelés volt a leggyakrabban alkalmazott módszer az információk rejtett megszerzésére, melyet a csendőr a napi szolgálatban is alkalmazott. A gyakorlatban a közvetlen, vagyis a közlőről, megismerkedés és érintkezés útján történő figyelést; továbbá a távolról való észrevétlen szemmel kísérést alkalmazták. Az egyenruhás csendőr rendszeres megfigyelést nem teljesíthetett, csupán les útján vagy kivételes alkalmakkor érhetett el eredményt megfigyelés által. Jó szolgálatot tett azonban a besúgó, akit a csendőr megfigyelésre is használhatott, miután annak egyes fogásaira kioktatta.⁸ A megfigyelések legtöbbször a szókozásban levő egyén hozzátartozóira vagy környezetére, kapcsolataira irányultak és nem minden esetben a személy lakóhelyén. A csendőrség ezért igénybe vette azoknak a hatósági közegeknek a segítségét is, akik a közlekedésre vagy kommunikációra felügyeltek. A hajózási és vasúti, valamint vasútépítő hivatalnokok figyelmét folyamatosan felhívták úgy a kémekkel kapcsolatos gyanúokokra, mind a gyanús vagy körözött személyek megjelenése esetén teendő intézkedésekre. A vasúti örök információt adtak a járőrnek azokról, akik a sínek mentén közlekedtek, hiszen az ilyen személyek vagy kerültek a közutakat és a csendőrökkel való találkozást, vagy a vasúti infrastruktúrát és műtárgyakat térképezték fel. Az erdészek és vadőrök az erdőben közlekedő gyanús egyéneket jelentették, akik szintén rejtőzködés vagy térképészeti felderítés szándékával tartózkodhattak a területen. Hasonló felvilágosítást adhattak az útkaparók, pásztorok, mezőőrök is.⁹ Városokban jó szolgálatot tehettek a menekülő büntetett felkutatására a bérkocsisok, hordárok és kocsmárosok. A megfigyelésre potenci-

álisan alkalmas személyek között a szakirodalom érdekes módon a gyermekeket is felsorolta, akiket jó megfigyelőképességük és — főként a katonai felderítés területén — a „katonásdi” iránti fogékonyság miatt tartottak jó információforrásnak. A szüleikkel külföldön járt fiatal fiúk a korabeli vélekedés szerint sokkal jobban figyeltek a különböző katonai csapatmozgásokra és játék közben olyan helyekre is elvetődhettek, ahová a felnőttek nem. Éppen ezért a járőrnek ajánlatos volt a gyermekekkel is beszélgetni, különösen a határszéli területeken.

A csendőr járőr békeidőben és különösen háborúban köteles volt figyelemmel kísérni az utazókat, közutakon és vasutakon közlekedőket, külföldieket, valamint a katonai objektumok és fontos műtárgyak körzetében tartózkodókat. Az adott kor műszaki színvonalát és lehetőségeit figyelembe véve ebbe akár a fényképezőgéppel utazó, fényképeket készítő, vagy hidakról, vasutakról — akár művészi céllal is — vázlatokat, rajzokat készítőket ellenőrzése is beletartozott.¹⁰

Az őrsök tevékenysége azonban idővel nem volt képes kellő minőségben és mennyiségben kielégíteni a hírigényeket. A csendőrségi hírszerzés a nyomozó alakulatok felállításával vált eseti jellegűből intézményessé, bár a szakterület újraszervezésének elsődleges célja nem ez volt. 1928-ban a csendőrfelügyelőség alárendeltségében nyomozó osztály, csendőr kerületenként pedig egy-egy nyomozó alosztály alakult, melyek válogatott személyi állománya 1930-ra felkészítésre került. 1930. III. 1-én a budapesti székhelyű Nyomozó Osztály és négy alosztály kezdte meg működését. A politikai természetű ügyekre irányuló hírszerző tevékenységet viszonylag hamar kikülönítették és 1931-ben felállításra került a Nyomozó Osztály részeként a Politikai Nyomozó Alosztály.¹¹ A Nyomozó Osztály-parancsnokság a tulajdonképpeni törzsből, a törzs nyomozó alosztályból, a sajtóirodából, később hírközpontból,¹² a csendőrségi összekötő tisztből, a csendőrségi bűnügyi laboratóriumból állt. Az osztály-parancsnokság nem vett részt a nyomozó alosztályok gyakorlati nyomozó szolgálatában, csupán közvetve irányította és országos szinten koordinálta munkájukat. A Nyomozó Osztály keretén belül működött a

Magyar Királyi Belügyminisztérium II. számú postaállomása is, amely a közbiztonsági rádió hírszolgálathoz kapcsolódott.¹³

A nyomozó alosztályok szervezete tulajdonképpen egy nagyobb létszámú őrsnek feleltek meg, melyeknek csendőrtiszt volt a parancsnoka, működési területük pedig az egész csendőr-kerületre kiterjedt. Az alosztályok külső és belső csoportra tagozódotak külön speciális feladattal.¹⁴ A bűnügyi szakterület szervezeti elemeinek kiépülése azonban csak új formát adott a korábban sikerrel alkalmazott módszereknek és az őrsök munkája nélkül nem érhetett el sikereket.

A híradó szakterület tevékenysége már szorosabban és magasabb szinten kötődött a hírszerző rendszer más elemeihez, bár nem ezzel a céllal került megszervezésre a csendőrség szervezetében. 1930-ban Németország kezdeményezésére a nemzetközi bűnügyi szervezetek a rádiót, mint a távközlés egyik legkorszerűbb és leggyorsabb eszközét a nyomozás szolgálatába állították. Ekkor alakult meg a Nemzetközi Bűnügyi Rádió Hírszolgálat, melyhez a kiépülő magyar közbiztonsági rádiózás is csatlakozott.¹⁵ A technikai fejlődéssel lépést tartva a Magyar Királyi Csendőrség 1930-ban összesen 21 rádióállomást szerelt fel, melyek közül 7 a nyomozó alosztályokon, 10 pedig a határszéli szárnyakon került telepítésre. A rádióállomások 1930. júlisától 1936-ig a Nyomozó Osztály alárendeltségében tevékenykedtek, majd létrehozták a Közlekedési és Híradó Alosztályt. A híradó szakterület 1938-ban vált önálló alosztállyá 8 közvetlenül alárendelt híradó őrssel. A híradó őrsök száma 1940-re 12-re nőtt, melyek munkáját a híradó szárny-parancsnokság felügyelte. A szakterület 1943-tól Híradó Osztály néven két híradó szárnyal szerveződött.¹⁶

A Magyar Királyi Csendőrség híradó szolgálatának egyik fő tevékenysége a rádió-felderítés és figyelés volt. A rádió-felderítő szolgálat végrehajtó szervezete a híradó szárny törzse, valamint a híradó őrsök volt. Szolgálati teendőik megfigyelésre, lehallgatásra, irány- és távolságmérésekre, feltűnés nélküli puhatolásra, végül nyílt fellépésre oszthatók. A felsorolt teendők egyik része a szolgálati helyiségekben, másik része pedig a helyszínen került végrehajtásra. A helyszíni szol-

gálatokra rendszerint polgári ruhában vonultak ki a híradó csendőrök.¹⁷ Mozgó és hordozható berendezésekkel felszerelt járőrök útján a feltételezett helyszínen megtörtént a „közelférkőzés” ami igen gondos, tervszerű és türelmet igénylő munka volt, ugyanis a cél minden esetben a rádiókészülék előtalálása és tulajdonosának kézre kerítése volt anélkül, hogy az eszközt eltüntessék vagy megsemmisítsék.

A híradó őrsök beszoztottai a megfigyelő szolgálat teljesítése során rádiókészülékek mellett ülve, a kiutalt hullámkörzetekben vagy hullámhosszokon, fejhallgató és egyéb rögzítő, jelfogó berendezések segítségével szerezték meg azokat az adatokat, melyeket később a kémek utáni nyomozásoknál felhasználhattak. Ezt a tevékenységet azonban a híradó szakterület nem végezhetette önállóan. A közbiztonsági őrsök legénysége is segítségükre lehetett, akár szabadidejében is. Szórakoztató célú rádiókészülékükön a különböző állomások műsorait hallgatva előfordulhatott, hogy furcsa, Morse-jelekhez hasonló kopogások vagy gyanút keltő beszélgetések zavarták meg az adást. Ezt a körülményt szolgálati jegyben röviden közölték a legközelebbi híradó őrs-őrs-parancsnokával.¹⁸ Ezt a szolgálati feladatot támogató közreműködésnek nevezték.

Bizonyos külföldi rádióadások folyamatos figyelésére és híryanaguk rögzítésére, elemzésére is sor kerülhetett. A rádiófigyelési jelentéseket a Magyar Királyi Belügyminisztérium VII. Közbiztonsági Osztályához terjesztették fel, melyet az osztály-, szárny-, később pedig közvetlenül az őrs-parancsnok hajtott végre, így a híryanag néhány nap alatt eljutott a minisztériumba.¹⁹

A rádió-felderítést elősegítő tevékenységek mellett hírszolgáltatással kapcsolatos szolgálati feladatok is hárultak a csendőr őrsökre. A Nyomozó Osztály-parancsnokság keretében működő csendőrségi hírközpontot minden esetben gyors és pontos híryanaggal kellett ellátni. A rendszer az őrs-parancsnokokat tekintette a legfontosabb hírszerzőknek, akik közvetlenül vagy járőreik útján közvetve, mondhatni „első kézből” a hírforrásoktól (polgári egyének feljelentése, közlése, személyes észlelés stb.) kapták a híryanagot. Elsősorban tehát

a csendőr őrsök kötelessége volt a hírközpontot megfelelő minőségű, használható híryanaggal ellátni. Ilyen használható híryanagnak tekinthetők a rendkívüli esetek, amelyeket az őrsparancsnokok, mint „Eseményjelentést” kötelesek voltak a hírközponthoz felterjeszteni.²⁰ A hírközpont a feldolgozott híryanagot csoportosítva eseményösszesítésekbe, illetve sajtóközleményekbe foglalta össze.²¹

Megállapítható, hogy a Magyar Királyi Csendőrség híradó szolgálata szervesen illeszkedett testület a hírszerzéssel kapcsolatos szolgálati tevékenységéhez, bár a teljes kiépülését a háború megakadályozta.

A katonai felderítéshez és kémelhárításhoz a leggyakorlatiasabb módon a határszéli őrsök tevékenysége kapcsolódott úgy a dualizmus idején, mind a Magyar Királyi Csendőrség 1919 utáni újjászervezését követően. Az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje vezérkarának nyilvántartó irodája az Evidenzbüro, ahol csak tehette együttműködött a dualista államalakulat polgári szervezeteivel. Az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közös államhatárai teljes egészében átjárhatóak voltak, azonban a külső határokat a két társország önállóan őrizte. A Magyar Királyság külső határait a Magyar Királyi Határrendőrség és a Magyar Királyi Csendőrség határmenti alakulatai őrizték a Magyar Királyi Pénzügyőrség és vámhivatalok, valamint a humán- és állategészségügyi állomások közreműködésével, továbbá a határmenti erdőőrsegek támogatásával. Az Evidenzbüro alapvetően a Magyar Királyi Csendőrség határmenti részével és a Magyar Királyi Határrendőrséggel működött együtt.²² Ez lényegében azt jelentette, hogy az Evidenzbüro teljes egészében a határszéli csendőrségre bízta a határmenti felderítési teendőket. Ennek keretében — a csendőrség a klasszikus határőrizeti feladatai mellett — a túldoldali közlekedési infrastruktúrát, a csapatok elhelyezésére alkalmas építményeket, a hírközlési csomópontokat és hálózatot, a közigazgatási vezetési egységeket és a fegyveres alakulatok elhelyezkedését, fegyverzetét, parancsnokságait, az egészségügyi intézmények kapacitását, a határon rejtett módon átjutni képes személyek (túravezetők, csempészek stb.) re-

gisztrálását, a postagalambok felmérését végezte. E feladatok ellátása nyilvánvalóan nem lehetett egyszeri teendő, hanem folyamatos tevékenységet igényelt a határ mindkét oldalára kiterjedően, hiszen a túloldali szervezetek hasonló célú információszerzését a határ innenső oldalán meg kellett akadályozni.²³

A határmenti hírszerzésben a Magyar Királyi Csendőrség alapvetően az információszerzés kétféle módszerét alkalmazta. Egyrészt a túloldali sajtókiadványokból válogatta ki a szükséges információt, illetve a kishatárforgalomban résztvevőket igyekezett feltűnés nélkül kikérdezni. Másrészt az arra alkalmasnak ítélt személyeket kísérelte meg beszervezni abból a célból, hogy a túloldali lényeges információkat megszerezze.²⁴

A határőrizeti szervezetek a felderítői teendők tekintetében az Evidenzbüro területileg illetékes felderítő főállomásaival álltak kapcsolatban. Mint ahogyan az Evidenzbüro központja a haderő vezérkarának a nyilvántartó irodájaként működött, a felderítő főállomások tevékenységüket a hadtestparancsnokságok vezérkari osztályainak a kebelében végezték.²⁵ Szükség esetén — ideiglenes, vagy állandó jelleggel — a felderítő főállomás javaslatára a magyar államhatalmi szervezetekhez felderítő mellékállomások is települhettek az illetékes tárca jóváhagyásával.²⁶

A határmenti felderítés céljait, eszközeit és módszereit, az együttműködés szabályait a csendőrségi szolgálati szabályzat titkos függeléke tartalmazta. Az abban foglaltak oly mértékben korszerűek voltak, hogy a két világháború között is annak megfelelően végezték e tevékenységet a Magyar Királyi Csendőrség határmenti őrssein.²⁷

Összességében tehát a Magyar Királyi Csendőrség számos szolgálati tevékenységével támogatta a hírszerző és elhárító rendszer működését, bár a testület alapvető rendeltetése nem állambiztonsági jellegű volt. Hatékonyan támogatta a katonai felderítést, a háborús években pedig segítette az ellenes hírszerzőkkel szembeni fellépést.

Jegyzetek:

- ¹ HAJMA: 18.p.
- ² PILCH: II. köt. 5-22.p.
- ³ PARÁDI: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai.
- ⁴ ARTNER: 19.p.
- ⁵ EDVI
- ⁶ SOLTÉSZ-KÁRMÁN: 23.p
- ⁷ Loc.cit. 217-218.p.
- ⁸ TOLDI: 51.p.
- ⁹ SOLTÉSZ-KÁRMÁN: op.cit. 241-242.p.
- ¹⁰ SICULUS
- ¹¹ CSÓKA
- ¹² NYUT-1930. 98. §
- ¹³ SELLYEY: 423.p.
- ¹⁴ Loc.cit. 424.p.
- ¹⁵ BARTOS: A rádió a közbiztonság szolgálatában. I. rész 67.p.
- ¹⁶ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári központostított, közbiztonsági őrtisztület 1881-1945.* 62.p.
- ¹⁷ BARTOS: A rádió a közbiztonság szolgálatában. op.cit. IV. rész. 163.p.
- ¹⁸ BARTOS: *A híradóőrök szolgálatáról.*
- ¹⁹ CSÓKA: op.cit.
- ²⁰ NYUT-1930. op.cit. 47. §. valamint 9.sz. mell. 164-188.p.
- ²¹ CZEGLÉDI: 592.p.
- ²² PARÁDI: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrizetében.
- ²³ PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata.
- ²⁴ PARÁDI: *Csendőrség a határőrizetben.*
- ²⁵ ARTNER: op.cit. 21.p.
- ²⁶ PARÁDI: *A határszéli csendőrség.*
- ²⁷ SZUT-1912. V. fejezet. *Határszéli szolgálat szabályozása és Titkos Függelék.*

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK- KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

PARÁDI: *A határszéli csendőrség.* — PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1891-1914.* Budapest, 1984, Határőrség. 91 p.

PARÁDI: *Csendőrség a határőrizetben.* — PARÁDI József: *Csendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 186 p. HU-ISBN 963 7623 31 0 /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./

PARÁDI : *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.

PILCH — PILCH Jenő: *A hírszerzés és kémkedés története.* Budapest, 1936, Franklin. I.köt. 366 p., II.köt. 402 p., III.köt. 386 p.

TANKÖNYVEK

HAJMA — HAJMA Lajos: *A katonai felderítés és hírszerzés története.* Budapest, 2001, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. 52 p. HU-ISBN —

TANULMÁNYOK

ARTNER — ARTNER Ramona: *Hírszerzés a dualizmuskori Magyar Királyságban, Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), XXII.évf. (2012) 26.sz. 19-26.p.* HU-ISSN 1216-6774.

CSÓKA — CSÓKA Ferenc: *Csendőrség és hírszerzés 1930-1945. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis), VII.évf. (1998.) 8.sz. 17-20.p.* HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. — PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 14.sz. 91-94. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata — német nyelven — 1999. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozat II. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzetében. — PARÁDI József: A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzetében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI.évf. (2011) 24.sz. 100-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1848-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség határőrzeti szolgálata. — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrzeti szolgálata. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX. évf. (2010) 22.sz. 77-91.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre.*” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

- SELLYEY — SELLYEY Vilmos: A csendőr nyomozó alakulatok szervezete és szolgálata. In MARTONFFY Károly (szerk.): *A mai magyar közigazgatás (Az 1936. évi közigazgatási továbbképző tanfolyam előadásai)*. Budapest, 1936, Magyar Királyi Belügyminisztérium. 423 p.

CIKKEK

- BARTOS: A híradóőr-sök szolgálatáról. — BARTOS Ödön: A híradóőrök szolgálatáról. *Csendőrségi Lapok*, XXX.évf. (1940.) 2.sz. 34-40.p.
- BARTOS: Ödön: A rádió a közbiztonság szolgálatában. — BARTOS Ödön: A rádió a közbiztonság szolgálatában. *Csendőrségi Lapok*, I. rész XXXIII. évf. (1943.) 3.sz. 66-69.p.
II. rész XXXIII. évf. (1943.) 4 .sz. 98-104.p.
III. rész XXXIII. évf. (1943.) 5.sz. 130-135.p.
IV. rész XXXIII. évf. (1943.) 6.sz. 162-164.p.
- CZEGLÉDI — CZEGLÉDI Jenő: A csendőrség hírszolgálatáról. *Csendőrségi Lapok*, XXIX.évf. (1939.) 17.sz. 591-593.p.
- EDVI — EDVI Illés Béla: Bizalmi egyének. *Csendőrségi Lapok*, II.évf. (1908.) 17.sz. 193-196.p.
- SICULUS — SICULUS: A kémekről. *Csendőrségi Lapok*, XV.évf. (1925.). 12.sz. 205.p.

SZABÁLYZATOK, SEGÉDLETEK

- SZUT-1912. — *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* (Határszéli szolgálat szabályozása és Titkos Függelék.) Budapest, 1912, s.n. 361.p.
- NYUT-1930. — *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség nyomozóalakulatai számára.* Budapest, 1930, Pallass. 164 p.
- SOLTÉSZ-KÁRMÁN — SOLTÉSZ Imre — KÁRMÁN Elemér: *Útmutatás a bünyügyi nyomozás alkalmával követendő eljárásra nézve a M. Kir. Csendőrség számára.* Budapest, 1911, Franklin. 295.p.
- TOLDI — TOLDI Árpád (szerk.): *Próbacsendőrök tanácskönyve. 5. füzet. Bünyügyi nyomozás.* Hivatalos kiadás. Budapest, 1941, Stephaneum. 58 p.